

Arhitectura și calitatea locuirii

dr. arh Șerban Țigănaș

dr. arh Șerban Țigănaș

lată un subiect deloc ușor, deși la prima vedere, pentru că toți locuim, am putea avea pretenția că deținem cunoștințe și aprecieri suficiente pentru a ataca acest domeniu. Spun că nu e chiar așa, pentru că e foarte posibil ca niciunul dintre noi să nu fi avut posibilitatea să experimenteze direct suficiente situații care să permită atingerea unui nivel de teoretizare relevant, doar prin experiență proprie directă și empirism.

Deși toți vorbim și avem păreri despre locuire, nu înseamnă că putem formula o viziune și argumente precise, problema fiind deosebit de complexă, în ciuda aparențelor.

Calitatea locuirii nu este independentă de un domeniu de o complexitate superioară, din care face parte, și anume din calitatea vieții. Bineînțeles că aceasta din urmă ține de un context istoric din care face parte perioada de referință și de factori particulari și generali, obiectivi și subiectivi. La nivel personal, calitatea vieții poate fi apreciată și din

perspectiva propriilor aspirații, care la rândul lor pot fi influențate de amploarea universului cognitiv al celui în cauză. Oricum este vorba de un nivel de satisfacție care poate depinde, până la urmă de condiții specifice ale personalității și poate diferi în timp în funcție de starea prin care trece o persoană, prin comparație cu stările sale anterioare sau într-o perspectivă a unei medii.

Spuneam că vorbim de calitatea locuirii ca parte din calitatea vieții. Este indiscutabil așa, datorită condiției umane care presupune că a locui este un atribut al acesteia. Bineînțeles că la limită putem identifica persoane care aparent nu locuiesc, atât timp cât sunt în continuă mișcare, călătoresc, sau sunt privați de libertate, caz în care poate doar supraviețuiesc.

Dacă pornim dinspre trei direcții ale unor nevoi fundamentale, corp, suflet și activități, discuția despre calitatea locuirii poate avansa, structurându-se.

Calitatea locuirii nu se poate limita la calitatea locuinței

Trebuie să precizez de la bun început faptul că a vorbi despre calitatea locuirii nu se poate limita la calitatea locuinței. Aceasta este evident partea fundamentală a locuirii, dar nu coincide cu locuirea care, la rândul ei nu se poate limita la locuință. Așadar vorbind despre corp și nevoile sale, locuirea de care avem parte ne poate oferi condiții mai mult sau mai puțin satisfăcătoare pentru a trăi sănătos și pentru a ne odihni când avem nevoie.

În ceea ce privește sufletul, mentalul, psihicul, felul în care locuim ne poate da sau nu ceea ce ne dorim în privința izolării prin intimitate sau din contră, a conectării la comunitate și societate. Aceste relații nu sunt liniare și stabile pe parcursul vieții și de aceea ceea ce am putea considera ca fiind o locuire adecvată pentru o persoană de o anumită vârstă și condiție ar putea foarte bine să fie total nesatisfăcător pentru o alta. De aici putem trage o concluzie legată de relativitatea calității locuirii și despre inconstanța în timp a acesteia.

Nu orice loc pentru locuit se potrivește oricui

Referindu-ne la activități, ocupații, mod de trai prin muncă sau alte surse de existență, mai adăugăm un strat filtrant important în ceea ce privește calitatea locuirii. Nu orice loc pentru locuit se potrivește oricui, chiar dacă judecat prin prisma unor calități obiective, el este minunat. Dacă modul de viață, timpul petrecut în zona locuinței și

eforturile necesare pentru a locui acolo nu sunt echilibrate, putem vorbi de o inadecvare, deci din nou de lipsă de calitate.

Spuneam că locuirea nu este doar locuința, fiind și contextul acesteia și mai ales suprapunerea dintre stilul de viață, sau mai corect modul de viață și ceea ce oferă locul. Toată lumea are vecini, chiar dacă sunt la mare distanță, după un zid sau gard, sau despărțiți de elemente de construcție prin care parcă putem să îi simțim mereu, să îi auzim sau chiar să îi vedem și să ne vadă mai mult decât ar fi cazul. O vecinătate este constituită din oameni și construcții. Avem vecini persoane, familii, sau ne influențează chiar și cei care tranzitează locul, dar avem vecine și construcțiile, spațiul public și uneori chiar natura, nu doar prin accesul privirii la cer. Arhitectura este importantă în acest context, chiar foarte importantă, putând înclina balanța calității locuirii atât prin locuința însăși cât și prin contextul locuirii.

Arhitectura este, pe foarte scurt, așa cum știm sau putem afla din scrieri de specialitate, formă și funcție, dialectic conectate. Forma ne oferă configurația spațială, raportată nouă prin percepție și interacțiune directă cu noi înșine, în vreme ce funcția este rolul pe care îl au componentele spațiului precum și întregul în legătură cu activitățile cărora acestea le sunt dedicate.

Arhitectura de calitate este valoroasă formal și funcțional deopotrivă. Mai mult, vorbind de arhitectura locuirii, aceasta poate fi apreciată prin noțiunea de confort, care se referă mai mult la funcțiune din punct de vedere al

felului în care aceasta răspunde cerințelor celui care locuiește, dar și la posibilitățile de a-și seta aceste condiții după propriile intenții. Aș adăuga că în momentul în care vorbim de confort, acesta ne oferă mult mai mult o perspectivă a interiorului locuinței, eventual al unei proximități imediate. Dar cum spuneam, locuirea e mult mai mult decât doar experiența privată din locuință. Mai mult decât a fi sau nu în prea mult contact cu "bormașinile vecinilor" sau "petrecherile chirișilor".

O listă lungă de atribute ale calității, fără a reuși a le ierarhiza riguros, ar putea arăta așa: accesibilitate financiară, siguranță în cartier, mentenanță redusă, costuri de întreținere scăzute, mobilitate bună și conectare prin aceasta, absența poluării aerului, apei, fonice sau luminoase, prezența dotărilor publice de cartier pentru educație, sănătate și agrement, prezența comerțului de folosință zilnică în proximitate, servicii publice și private de calitate în domeniul curățeniei, ... sau o lume frumoasă și echilibrată din care nu îți lipsește mai nimic. Ceea ce se percepe cu toate simțurile să fie foarte bun și plăcut.

Dar cum se obține așa ceva, de cine depinde calitatea locuirii, în afară de calitatea locuitorilor și a relațiilor dintre ei, de care nu poate fi făcută responsabilă nicio administrație? Cine răspunde de modul în care cartierele se constituie și sunt folosite? Dacă calitatea locuirii nu este corespunzătoare aspirațiilor noastre pe cine să ne supărăm și dacă suntem mulțumiți, către cine să ne îndreptăm recunoștința?

Răspunsurile la aceste întrebări țin de cultura urbană care nu se studiază suficient la școală, din păcate, deși ar trebui să facă parte din cultura generală a fiecărui locuitor. Există două domenii care deși și-au schimbat de mai multe ori numele în timp și chiar mai recent, înseamnă de fapt același lucru. Ele sunt planificarea urbană,

sau spațială cum i se mai spune și gestiunea urbană, sau administrarea localităților.

Planificarea înseamnă a gândi pentru viitor, a configura în vederea construirii, în timp ce gestiunea înseamnă a face ceea ce trebuie pentru ca ceea ce există să funcționeze. Ele sunt puternic legate și se influențează reciproc. Esența a ceea ce încerc să spun aici este faptul că locuirea de calitate depinde foarte mult de cartier și comunitate, adică de ceea ce se întâmplă în zona în care locuim și de ceilalți locuitori cu care interferăm.

Ar urma să ne întrebăm care sunt condițiile cele mai dezirabile?

Fiecare oraș are zone bune și zone mai puțin bune sau chiar rău famate. Mai recent, în ultimii ani în care unele localități s-au dezvoltat mult cantitativ iar altele au stagnat sau chiar regresat prin decădere și părăsire, a apărut tendința de izolare, de asigurare a unui univers complet al locuirii în limitele proprietății proprii, delimitată cu un zid de restul lumii. Evident că acest model nu poate asigura o locuire de calitate. Putem vorbi doar de locuințe de calitate, cu spațiu suficient și chiar funcționale, dar care prin multiplicare au generat periferii, chiar dacă sunt în zone scumpe.

Gândiți-vă la noile dezvoltări din nordul Bucureștiului, unde nu există dotări suficiente, de unde oamenii trebuie să meargă la muncă sau să ducă copiii la școală mulți kilometri de parcurs doar cu mașina, unde nu ai ce face în apropierea casei, la distanță de mers pe jos, pentru că toți vecinii sunt exact la fel, și de unde pentru a te deplasa zilnic, consumi carburant, produci poluare mai multă decât ai evitat construind o locuință sustenabilă.

Dezvoltarea monofuncțională, fără corelare între dotările publice și locuințele private, această epidemie a secolului trecut manifestată acromegalic atât în America cât și în Asia, accentuată acum

prin concentrările în zonele metropolitane, este o eroare urbană care continuă acum în România mult după ce a fost identificată ca atare. Motivele? Individualismul și lipsa de viziune plus absența dezvoltării integrate în parteneriat public – privat. Orice dezvoltare ar trebui să fie un parteneriat public – privat, pentru că nu se creează doar locuințe, ci fragmente de oraș, care trebuie să funcționeze. Calitatea locuirii este o situație măsurabilă, apreciabilă în dinamica ei și care trebuie să preocupe în mod special o administrație publică locală.

Calitatea locuirii este măsura reușitei planificării și gestiunii urbane. Nimeni nu poate avea pretenția față de o administrație, la un moment dat, să rezolve neajunsurile locuirii într-o perioadă scurtă, de un mandat, să spunem. Dar toți ar trebui să judecăm performanțele unei administrații, pe fiecare mandat, după modul în care au înțeles situația locuirii, după strategiile propuse și modul în care le-au implementat, măsurând și comparând datele pe parcurs și la final. Administrațiile însă evită de multe ori să ofere datele necesare, sau le prezintă doar pe cele care le aduc o lumină bună, de multe ori scos din context.

S-ar putea crede că ne-am îndepărtat de titlu și am pierdut pe drum subiectul arhitecturii, concentrându-ne pe urbanism... Vă rog faceți un exercițiu de gândire și imaginați-vă acea zonă în care ați dori cel mai mult să locuiți, sau poate chiar o faceți, fiind mulțumiți de

această șansă. Vă rog să vă gândiți la calitatea arhitecturii din zona la care vă gândiți, așa cum o puteți percepe și aprecia din datele pe care e aveți. Oare trebuie demonstrat cu argumente impunătoare faptul că locuirea este puternic determinată de calitatea arhitecturii de a fi sustenabilă, flexibilă, adecvată, la scară umană, generoasă și incluzivă, durabilă și coerentă, cu detalii bine gândite, frumoasă, foarte frumoasă...

Și din nou întrebarea: de ce ne plac de multe ori zonele vechi, constituite în alte timpuri, cu alte principii, și ne resping atât de mult noile realizări (cu excepțiile de rigoare)? Pentru că lumea s-a întors de câteva ori cu susul în jos, a pierdut viziunea și coerența și, mai ales, a abdicat de la principii interesului public, comun.

Proprietatea și libertatea de opțiune, care au lipsit dramatic atât de mult în perioada comunistă, recâștigate și reinterpretate în anii de după marea schimbare, stau la baza modului în care s-a dezvoltat această țară. Legile de acum încă mai spun, sau chiar dacă nu spun sunt interpretate ca atare ca neavând în obiectiv calitatea arhitecturii, care ar fi nemăsurabilă sau cel mult foarte greu de apreciat, din perspectiva gusturilor personale. Ei bine, trebuie să realizăm că dincolo de gusturi și preferințe, calitatea arhitecturii este foarte măsurabilă și influențează calitatea locuirii și a vieții. Asta dacă ne va interesa vreodată așa ceva. ■